

Danse- og musikhistorier 30

Galopin som folkelig dans

af Ole Skov

I vores folkedansrepertoire findes danse med navnet "galopin". De findes i gamle danseoptegnelser og musikken findes i mange håndskrevne spillemandsbøger fra 18-1900-tallet. Der er forskellige stavemåder som for eksempel galopin, gallopin, galloping, galoping, galopink, gallopeng med flere. Der er mange forskellige melodier, og danse-måden er lidt forskellig fra dans til dans. Dansemæssigt er ét dog fælles for de fleste, nemlig at dansen starter med chassé frem i danseretningen. De fleste fortsætter derefter med omdansning med polka, hopsa, galop eller tottrin. Nogle har tå-hæl og andre hæl-tå. I en enkelt danser man "guldæbler", hvor damen har ryggen i danseretningen ligesom i en del andre pardanse.

De fleste melodier til "galopin" er i 6/8 takt, men de findes også i 2/4 takt. Man har ofte anvendt "tilfældige" melodier til "galopin". Det ses i nogle af de gamle håndskrevne spillemandsbøger og i

stentryksnoder, som var en billig måde at trykke på, hvorfor det blev anvendt af den "almindelige" del af befolkningen. I Frederik Niensens "Udvalgte Dandse" 10. Årg. 3. Hefte 1884 findes "Garde Husar March" af Carl Lumbye (1841-1910) med kommentaren "Kan spilles som Galopin". Lignende bemærkninger findes flere steder i nodematerialerne.

Dyrhøge Christian Tobiassen, billede fra Gevninge lokalarkiv.

En tidlig optegnelse af musikken til "galopin" findes fra Gevninge ved Roskilde. Den er fra dyrlæge Chr. Tobiassen (1828-1912) og findes i en melodibog fra 1853. Han skænkede bogen til Foreningen til Folkedansens Fremme (FFF), og blandt dansene er en "galopeng". Andreas Otterstrøm fra FFF besøgte i efteråret 1901 Tobiassen, der havde "4 par gamle folk" på besøg. Otterstrøm fik ved den lejlighed nedskrevet omkring 10 danse.

En anden af de tidlige danseoptegnelser findes fra Hindsholm på Fyn. Den er udarbejdet af gårdejer Rasmus Henriksen (1836-1907), der var født i Viby, men senere flyttede han til Martofte. Begge landsbyer ligger på Hindsholm. Rasmus Henriksen skrev i 1860'erne en

Rasmus Henriksen som korporal i krigen 1864, billede fra Stubberup sogns lokalarkiv.

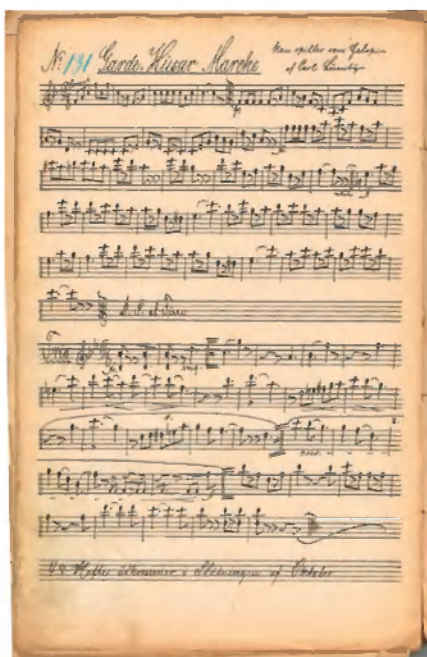
lille bog med beskrivelse af omkring 20 danse, hvoraf vi kender en del som folkedanse indsamlet efter år 1900.

I 1905 rejste Hans Schierbeck (1882-

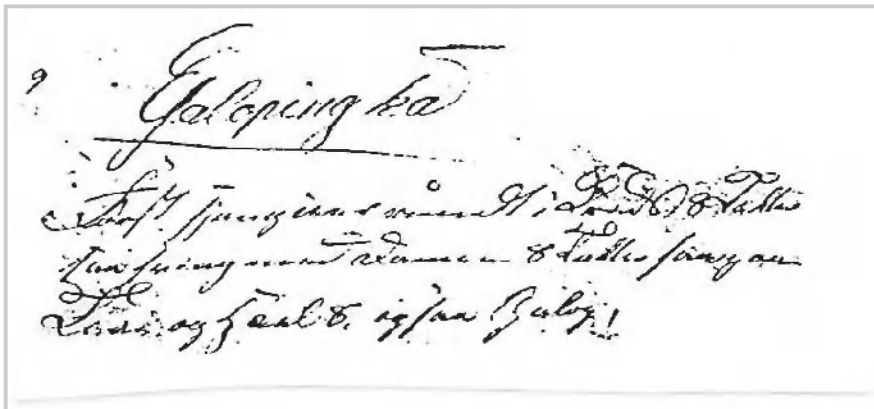

Hans Schierbeck.

1976) rundt i landet for at indsamle gamle danse for FFF. Han var også på besøg på Hindsholm og også i Martofte, hvor han fik enkelte danse overleveret

Garde Husar March af Carl Lumbye, 1884.

"Galopin ka" af Rasmus Henriksen, 1860'erne.

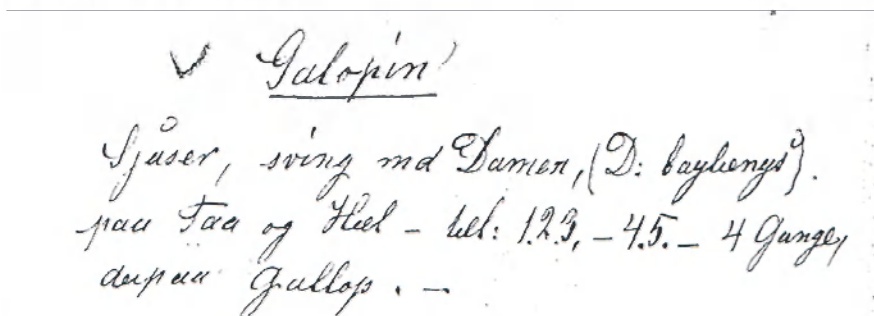
Galopin.

Balance 1,2,3. 1,2,3. 1,2,3. 1,2,3. 1,2,3. 1,2,3. 1,2,3.,
 sving med Damen 1,2,3. 1,2,3. 1,2,3. 1,2,3. 1,2,3. 1,2,3.
 1,2,3., paa Hæl og Taa 1,2,3. 1,2. 1,2,3. 1,2. 1,2,3.
 1,2. 1,2,3. 1,2. 1,2,3. 1,2. 1,2,3. 1,2. 1,2,3., saa Galop
 1,2. 1,2. 1,2. 1,2. 1,2. 1,2. 1,2. 1,2. 1,2. 1,2. 1,2. 1,2.
 1,2. 1,2. 1,2. 1,2. 1,2.

H. J. S. Hansen,
 Dandselærer.

Trykt hos Chr. Karup i Assens.
 1866.

Galopin af H.J.S. Hansen, 1866.

Lerches beskrivelse af "galopin" i 1880.

af Rasmus Henriksen. I FFF's arkiv ligger kladdeoptegnelser, hvor der efter de beskrevne danse står: "Mangler". Desværre er "galopin" blandt disse danse.

På turen fik han dog beskrevet "galopin" af husmandsenke Lone Christensen fra Sandvad ved Jelling. Schierbeck beskriver "galopin" således: Parvis 2 chassé frem uden drejning, alm. fatning, derpå zweitrit.

Rasmus Henriksen kalder i sin bog dansen "Galopinka". Den er beskrevet sådan:

"Først sjangeres rundt i Kreds 8 Takter, saa sving med Damen 8 Takter saa paa Taa og Hæl 8, og så Galop".

En pudsig dansebeskrivelse af "galopin" findes i H.J.S. Hansens "Vejledning i flere Selskabsdanse" fra Assens i 1866.

Den hedder noget så enkelt som: "Ba-

lancé, sving med Damen, paa Hæl og Taa, saa Galop", og så er der "tælle-tal", så man kan holde takten".

Referent N. L. Lerche (f. i Ringe 1853) fra Krarup-Espe på Sydfyn skrev i 1926 et brev til FFF om den "Dandse-Formular" bog, som han tidligere havde skrevet med beskrivelser fra egnen omkring Hesselager. Bogen er dateret 1880 og indeholder forklaring på danseudtryk og beskrivelse af omkring 30 danse, nogle med varianter. En af dansene er "galopin". Det er en variant med tå-hæl og beskrives således:

"Sjaser, sving med Damen, (D. baglængs). paa Taa og Hæl - tæl: 1.2.3. - 4.5. - 4 Gange, derpaa Gallop". Det er næsten samme beskrivelse som Rasmus Henriksens.

I brevet skrev Lerche blandt andet, at

N. L. Lerche 1926.

han, da han skrev bogen, ikke havde ventet, at nogen var interesseret i den. Han tilbød sin hjælp med at forstå bogen og skriver videre: "Tror de ikke, at Bogen i Tiden, vilde faa langt mere betydning, hvis den var forsynet med mit - fattige og simple Billede?". Han skriver også, at bogen ikke koster noget, hvis han får et eksemplar af et eventuelt tryk af hans danse. FFF sendte ham 10 kr. og skrev, at man gerne ville have et foto og melodier til dansene. Lerche indsendte derefter et foto af sig selv.

"Galopin" er blandt andet ved hjælp af danselærerne blevet bragt rundt i det meste af landet. Ud over Schierbecks

optegnelse blev dansen indsamlet flere andre steder i de første årtier efter år 1900. Johannes Egedal (1891-1965) fandt på sin indsamlingsrejse i 1916 "galopink" både i Jennum ved Vejle og på Ribeegn, og i 1926 "galopin" på Als. Både musik og dans var dér efter musiker Hans Møller. Han angiver, at musikken er fra 1860 og nedtegnet af ham i 1926 efter hukommelsen. Melodien er nr. 29 i hans nodesamling, og han skriver: "Folkedanslæreren Lauritz Jørgen-

Johannes Egedal på indsamlingsrejsen i Jylland 1916.

sen fra Kjøng ved Assens kom til Als i året 1860 og lærte alsingerne at danse Française, Galopin, Toilette-Polka, Varsovienne og flere andre folkedanse".

I Døstrup i Sønderjylland blev "galopin" omkring 1932 optegnet af Andreas Otterstrøm (1875-1938), der var stifter af FFF og foreningens første danseindsamler. I Døstrup stavede man dansen "Galoping", og den blev også danset til melodien "Forgangen nat".

I Salling blev dansen benævnt "galopink", og blev indsamlet af lærer Jens Christian Krogh (1892-1970) og hans kone Jette. Krogh blev uddannet lærer i Silkeborg 1913 og var lærer på Selde Skole 1914-18. I 1920'erne kom han til Tøndering Skole.

Andreas Otterstrøm.

Lærer J. C. Krogh omkring 1914, billede fra Sundsøre Lokalarkiv.

Carla Schibler (1895-1965) udgav i 1931 på Snoghøj Folkehøjskole et hæfte med folkedanse, hvor der var en "galopin" fra Langeland. Musikken er fra musiker og bødker Rasmus Nielsen, dansen er efter sognerådsformand Chr. Larsen og gårdejer Peter Larsen samt deres koner i Vejstrup ved Svendborg. Carla Schibler beskriver også en variant fra Brandekanten, hvor både dans og musik er fra Peder Søndergaard.

Carla Schibler

Folkedanse, Anstandsdanse og Menuetter, 1948.

Kristian Krogshede, billede fra Egebjerg Lokalarkiv.

Else Krogshede, billede fra Bøvling Sognehistorisk Arkiv.

I 1937 og igen i 1948 udgav Else (1898-1974) og Kristian Krogshede (1893-1988) et hæfte med "Folkedanse, Anstandsdanse og Menuetter", hvor "galopin" også er med som folkedans.

"Galopin" blev fra omkring 1855 danset flere steder i landet, på danseskoler og på baller. Fra omkring 1900, hvor folkedansbevægelsen blev til, fortsatte man med at danse "galopin" i danseskolerne men nu også i folkedansforeningerne. Et eksempel fra en danseskole kan læses i Vendsyssel Tidende d. 17.3.1919 om et afdansningsbal i Frederikshavn. Det interessante ved artiklen er selvfølgelig, at man dansede "galopin" men også, at man det år havde haft lange afbrydelser i danseundervisningen på grund af "den spanske syge".

Vendsyssel Tidende d. 17.03.1919.

Det var altså dengang lig med de nuværende problemer med Covid-19.

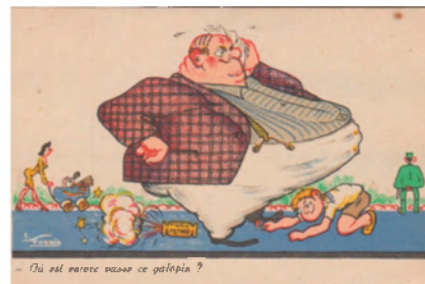
Artiklen lyder: Afdansningsbal. "Fru Grethe Nygaard afsluttede i Lørdags Aftes sit Kursus i Dans og Plastik for Børn ved en Opvisning paa Hoffmanns Hotel, hvortil Forældrene var indbudt. Trods forskellige Genvordigheder, særlig fremkaldt af spansk Syge, der har medført lange Afbrydelser af Undervisningen, viste Præsentationen, at det er lykkedes Fru Nygaard at opnaa et glimrende Resultat med de mange Elever. Kl. 7½ rykkede de balklædte Elever ind i Hotellets store Sal og viste, under Fruens Ledelse, hvad de havde formaaet at tilegne sig af hendes Undervisning. Og dette var ikke lidt endda. Alle Elever dansede Polka, Reinlænder-Polka, Galopin, Wiener-Kreutz Polka og Scottisch, og selv de allermindeste Poder, der endnu ikke magter at knappe deres Bukser, dansede saa strunkt og taktfast, at det aftvang Tilskuerne den ene Bifaldssalve efter den anden. De ældre Elever dansede desforuden Menuet, der udførtes sirligt og net og sluttede med en Børneballet, der tog sig overordentlig nydelig ud. Kotillonon gengav den Scene af "Askepote", hvor Guldskoen prøves paa Aske-

pots Fod, og var smagfuldt arangeret, til lige stor Glæde saavel for de smaa Balgæster som for Tilskuerne. Nu er jo Fru Grethe Nygaards Dansekursus heri Byen fastslaaet som noget, der absolut hører til hvert Aar, og som Folk venter paa akkurat som paa Fastelavn, Paaske og Grundlovsfest. Og naar Fruen til Efteraaret atter begynder sin Undervisning vil endnu flere Elever melde sig, thi ved Opvisningen her i Aftes herskede kun Veltilfredshed hos Forældre som Børn over de op naaede Resultater".

Hvorfor dansen har fået navnet "galopin" er uvist, men det har intet med "galop" og "galopade" at gøre. I Berlingske Tidende fandtes allerede d. 23.3.1852 en historie, hvor der omtales kostumer og dans. Der står bl.a.: "De deputerede, der aldrig havde danset galop eller polka endsige galopin, stod fast på hælene". Der skelnes altså mellem de 3 forskellige dansetyper. Hvad angår "galopade", så havde danselærer Mamsel Amalia Helmuth d. 4. juli 1853 en annonce i avisen "Dannevirke". Hun holdt kursus i Haderslev med "de meest moderne og nyeste Selskabsdandse", af hvilke fremhæves: Den nye francaise med 5 ture, polka-

mazurka med 6 ture, vals, polka med polkering, galopin, galopade, rhinsk polka, en ballet kaldet blomsterkurven, la Caschinka, solo, spansk nationaldans, der udføres med castagnetter. Galopin og galopade er altså separate danse.

Galopin er en fransk betegnelse for en militær ordonnans, en budbringer, men i overført betydning også "gadedreng", "køkkendreng" eller en mandlig "laps", altså en mand, der tror, at han er noget.

Où est encore passé ce galopin? Hvor er denne galopin nu henne? Fransk gadedreng med en "bombe"!

Mange af de gamle "danske" danse og folkedanse har egentlig oprindelse i udlandet. En del blev dog tilpasset danske forhold, nogle af danselærere, andre af dansere og igen andre af spillemænd. Som mange ved, stammer kendte "danske" danse fra følgende lande: Vals fra Østrig, polka fra Bohmen/Tjekkiet, mazurka fra Polen, lanciers/lancers fra Irland, française fra Frankrig, rheinländer-polka fra Tyskland og så videre, men hvad med "galopin"?

Jeg har søgt mange steder i ind- og udland for at finde oprindelsen af "galopin". Til trods for navnet peger alt på, at den må være en dans fra Danmark. Mere om dette i næste artikel.

De væsentligste kilder som ikke er nævnt i artiklen:

Foreningen til Folkedansens Fremmes arkiv.

"Spillemandsmusik fra Hindsholm" af Tage Aabeck, Kjerteminde Avis' Forlag 1987.

Rasmus Henriksens dansebog, Nyborg Lokalhistoriske arkiv.

Aviser på Statsbiblioteket, Århus.

Ole Skov's arkiv.

Annonce i "Dannevirke" d. 4.7.1853 med "galopin" og "galopade".

Dands-Information
i Haderslev.

Undersignede har herved den Ære at underrette Byens og Omegnens ærede Indvaanere om, at jeg, ankommen hertil, agter at give Undervisning i Dands, navnlig i de meest moderne og nyeste Selskabsdandse, af hvilke isa fremhæves:

- 1) Den nye Françoise med 5 Ture,
- 2) Polka-Mazurka med 6 forskjellige Ture,
- 3) Vals,
- 4) Polka med Polkering,
- 5) Galopin,
- 6) Galopade,
- 7) Rhinsk Polka,
- 8) en Ballet for famillie Gleeer, „Blomsterkurven" kaldet,
- 9) La Caschinka, Solo, fransk Nationaldandse, der udføres med Castagnetter.

Et Selskabskursus vil vare i 5 Uger, med Undervisning 3 Timer hver Ugent isa Kl. 5—8 eller fra 6—9, Søndagen undtagen. Prisen er 2 Specier for en ugentlig Gæst; Familier, som frøde flere Børn, nyde Hedsfællelse. Fra Kjøbenhavn og andre Stæder, hvor jeg har givet Undervisning, medbringer jeg gode Anbefalinger. Mit Bøstik er foreløbig i Postkøbenhavn.

Udbødigt
(Mamsel) Amalia Helmuth,
Gæst isa det hgl. Theater i Haderslev.